

Poročila in ocene

1.19 Objavljena recenzija, prikaz knjige, kritika

Nepozabljena Klasična gimnazija Maribor, Maribor: Umetniški kabinet Primož Premzl, 2023, 560 str.

Obsežna knjiga o Klasični gimnaziji v Mariboru, ki je bila kot druge osemrazredne gimnazije ukinjena ob šolski reformi 1958, prav ob svoji 200-letnici, odlično obnavlja zavedanje o pomenu izobrazbe in te izobraževalne ustanove, pa tudi gimnazijskega in srednješolskega izobraževanja nasploh. Po svoje se je v Mariboru klasična gimnazija sicer nadaljevala s poukom latinščine na I. gimnaziji, vsebinsko pa od leta 1995 s klasično smerjo na tej gimnaziji. Tudi v Mariboru (tako kot v Ljubljani) se v poslopju klasične gimnazije ni ohranil gimnazijski pouk, temveč drugačno izobraževanje.

Iz uglednega poslopja, ki je danes namenjeno Pravni fakulteti UM, so se 1958 gimnazijci preselili, delno tudi v vsaj tako ugledno poslopje nekdanje mariborske realke, zgrajeno prav pred 150 leti. Tam danes deluje I. gimnazija Maribor. Tradicijo poslopja slavi šola oktobra 2023 s prireditvijo in publikacijo Knjiga o uri. Toda I. gimnazija se hkrati čuti tudi nadaljevalko mariborske gimnazijske tradicije iz leta 1758! To kaže knjiga o Klasični gimnaziji.

Knjiga Nepozabljena Klasična gimnazija Maribor, ki je ob izidu doživela v domačem mestu lep odmev, pomenljivo gradi na dosedanjih obravnavah klasične gimnazije in gimnazijskega šolanja ter dodaja šolski razvoj s predstavitvijo obdobj, ravnateljev in profesorjev pa tudi uspešnih dijakov in dijakinj vse do najmlajše generacije. Kot smo slišali v spominski izjavi 17. oktobra 2023 na predstavitvi knjige na SAZU v Ljubljani, je šola dala "srčnost in širokost duha, bolj kot znanje", a tudi dobre osnove za nadaljnje, univerzitetno pridobivanje znanja. Delo opozarja na razsežnost študijskih in vzgojnih spodbud, s katerimi je šola vplivala na življenje mesta, okolice pa tudi širše Slovenije in celo tujine. Ob zavzetosti s klasično gimnazijo povezane akad. dr. Alenke Šelih in ravnatelja I. gimnazije Hermana Pušnika ter članov uredniškega odbora (Aleš Arih, Barbara Damjan, Filip Dougan, Matija Malešič, Janez Pastar), ki je pri pripravi knjige povezal kar 151 avtoric in avtorjev, je nastalo delo, ki ga je ob bogatem poznavanju zgodovine Maribora in ilustrativnih virov domiselno tehnično ter likovno uredil Primož Premzl s sodelavci. Dela je bilo pri takšni knjigi res veliko, pri čemer je I. gimnazija zavzeto poskrbela za obsežno podporo tem prizadevanjem. Za knjigo je bilo potrebnih veliko osebnih stikov in spodbud, vse od raziskovanja, zbiranja do skeniranja, lektoriranja in korektur ter likovnega oblikovanja. To nas razveseli že z naslov-

Nepozabljena Klasična gimnazija Maribor

nico, s katere zro v nas v šolskem letu 1932/32 pred šolo fotografirane dijakinje in dijaki 3.b s prof. Bogom Teplým, skozi gimnazijska okna pa (lahko tudi simboлично) opazuje dogajanje še nekaj drugih gimnazijcev.

Zgodovinski pregledi so v knjigi predstavljeni tako v obliki ponatisa razprav Jana Šedivýja (ČZN 1966) in Boga Teplýja (iz Večera 1958/59) do zanimivega prepleta objav arhivskih in časopisnih virov, tudi fotografskih s komentarji. Pomembne so tudi študijske predstavitev dijakov s Primorske 1918–1941 (Dragan Potočnik), povojnega gimnazijskega izobraževanja do šolske reforme 1957/58 (Jure Maček) ter problematike izključevanja dijakov leta 1952 in gibanja za samostojno Slovenijo med dijaki 1961/62 (Janez Pastar). On je vključil v knjigo (objavljeno kot faksimile na str. 104–111) tudi šoli zelo naklonjeno Poročilo o maturi na klasični gimnaziji v Mariboru, ki ga je 30. junija 1954 za Svet za prosveto kot predsednik maturitetne komisije pripravil zgodovinar dr. Metod Mikuž, izvod pa prijateljsko poslal tudi ravnatelju Jožetu Košarju. V njem se vidi tudi zavzetost za klasično gimnazijsko izobrazbo, saj “pri latinščini ne gre samo za znanje jezika in glagolskih oblik, temveč predvsem za dela, ki so pisana v tem jeziku. To je velika zakladnica prave modrosti ...”.

V knjigo o klasični gimnaziji so uvrstili tudi prispevek o pouku klasičnih jezikov (Roman Mirnik) ter številčni pregled maturantov. Teh je bilo navadno okoli 20 do 30, od 1912/13 le občasno okoli 60, z izjemo prvega leta po 1. svetovni vojni, ko jih je bilo maturantov kar 95. Dekletom lahko sledimo od 1913/14. Zanimiv je tudi seznam s klasično gimnazijo povezanih akademikov (29, od teh ena akademikinja), rektorjev (kar osem), ministrov in politikov (deset: od Ivana Žolgarja še

pod cesarjem do Jožeta Pučnika). Med rektorji so štirje z ljubljanske in po eden z dunajske, graške in mariborske univerze ter UNRRA univerze v Münchnu po drugi svetovni vojni (dr. Otmar Pirkmajer, ki ga je pred nedavnim predstavila Šolska kronika 2022, št. 3).

Tretje poglavje knjige pod naslovom III. Na znanju svet stoji predstavlja v izboru štiri ravnatelje (Julij Głowacki, Josip Tominšek, Ivan Mravljak, Jože Košar) ter tri profesorice in 25 profesorjev. Med temi so zanimiva in znamenita imena: Davorin Trstenjak, Rudolf Puff, Božidar Raič, Karel Verstovšek, Helena Stupan, Mavricij Zgonik, Anton Ingolič, Jože Koropec, da omenimo le nekatere. Biografski zapisi profesorjev so prizadevno sestavljeno avtorsko delo z navedeno literaturo, med njimi je tudi kakšen dragocen starejši zapis. Podobno prizadevno z avtorji, poznavalci tematike, so sestavljene dijaške biografije v naslednjem poglavju.

Vrsto takih zanimivih in znamenitih imen najdemo tudi med številno vrsto izbranih dijakov (102) in 14 dijakinj (IV. Doseči ali preseči svoje učitelje), predstavljenih s fotografijo in poglobljenim zapisom. Tu se nam pri listanju zasmejeta podobi Štefke Drolc in Poldeta Bibiča, srečamo pa tudi W. Tegetthoffa, Karola Glaserja, Henrika Schreinerja, Karla Ozvalda, Franceta Vebra, Igorja Rosino, Leona Kaca, Maksa Wrabra, Hrvoja Maistra, Silva Kopriva, Cirila Žebota, Silvia Haasa, Stanka Kocipra in Bojana Iliča pa tudi Cvetano Priol in Franca Pedička ... To je pravi biografski leksikon mariborskih klasičnih maturantov!

Peto poglavje (V. Stoji učilna zidana) sestavljajo vsak pod svojim vsebinskim naslovom vedno zanimivi osebni spomini nekdanjih dijakinj in dijakov (in profesorice Dragice Kac Velnar). Tega beremo pod naslovom: Brez spominov nas ne bi bilo ... Nekateri spomini so odlomki iz objavljenih spominskih del, večina pa je napisana prav za to knjigo. Zadnjih pet so pripevali še mladi nekdanji maturanti klasičnega programa prve gimnazije. Pred obsežnimi in zelo uporabnimi kazali (tudi s seznamom predstavljenih oseb po področjih) pa lahko preberemo še spodbuden zapis o pomenu poznavanja antike za razumevanje sodobnosti (Robert Čepon).

Res je, da že podeželska ljudska šola vpliva na kraj in okolico ter njegov kulturni in gospodarski razvoj, kaj šele gimnazija, ki je kar osem let pripravljala mladino na študij, da postanejo kaj več. Lepa in obsežna knjiga je dosegla svoj namen, da pokaže Klasično gimnazijo v Mariboru kot pripravljalnico za univerzo z dragocenimi sadovi vzgojnega in izobraževalnega dela. Temu sledimo v zgodovinskem loku skozi čas in z vsebinsko bogatimi, lepo berljivimi biografskimi zapisi o nekaj teh, ki so poučevali, in o kar lepem številu onih, ki so se v mladih letih na tej gimnaziji dali poučiti in ob tem tudi mladostniško dozorevali. Kot končuje akad. Šelihova svoj spominski zapis z Ovidom: *Bila je zlata doba*, saj je bila doba naše mladosti.